

KAPUCÍNSKA IDENTITA A PRÍSLUŠNOSŤ

List generálneho ministra Menších bratov kapucínov, br. Maura Jöhri, všetkým bratom Rádu a sestrám Klariskám Kapucínkam

Najdrahší bratia a sestry,
Pán nech vám dá pokoj!

ÚVOD: „POHNUTÝ“ OTÁZKOU

V programovom liste, zaslanom na začiatku šesťročia 2012-2018, oznamoval som vám úmysel vypracovať „Ratio Formationis“ pre náš Rád, ako to určujú naše Konštitúcie v bode 25,9. Túto úlohu sme zverili bratom, ktorí tvoria Generálny sekretariát pre formáciu a oni sa hneď horlivo a kompetentne pustili do práce. Bratia sekretariátu ma okrem toho požiadali predložiť text o identite Menších bratov kapucínov v dnešnej dobe. Prvá reakcia bola, že som si povedal: „a Regula a Konštitúcie nestačia? Všetko je v nich opísané jasne a vyčerpávajúco.“ Po niekoľkých dňoch som pochopil, že je treba predložiť bratom nášho Rádu syntetický¹ text, ktorý by opísal základy a piliere podopierajúce našu identitu a príslušnosť. A tak som tu, aby som sa s každým z vás rozprával a zdieľal niektoré presvedčenia, v ktorých som dozrel počas rokov mojej služby Rádu.

Kto sme my, Menší bratia kapucíni? Táto otázka ma odkazuje na to, čo rozhodným spôsobom povedal pápež František v rozhovore pre o. Antonia Spadaro v *Civiltà Cattolica*: „niet identity bez príslušnosti“². Toto pápežovo tvrdenie je interpretačným kľúčom k otázke identity, ktorá – zvlášť v rokoch po II. vatikánskom koncile – doliehala, niekedy dramaticky, na rehoľný život. Identita bez vedomia príslušnosti (patríť niekam) nesie riziko, že zostane abstraktnou ideou, ako naopak príslušnosť bez jasnej identity riskuje, že zostane prázdnu a bez orientácie. Vo vedomí vzájomnej závislosti, zdôraznenej pápežom Františkom, želám si prijať toto jeho tvrdenie ako vodiacu líniu tohto listu. Najprv predstavím niektoré aspekty, ktoré sa priamo týkajú identity a potom objasním niektoré charakteristiky, ktoré sú vlastné príslušnosti.

¹ Nech je jasné, že tento list nemá v úmysle nijakým spôsobom nahradiť Konštitúcie obnovené počas Generálnej kapituly 2012 a následne potvrdené Svätou Stolicou, naopak, mám za to, že má byť považovaný za naliehavé pozvanie pozorne ich čítať a študovať.

² *La Civiltà Cattolica* 2013, III, 459/3918 (19. September 2013)

1. NAŠA IDENTITA

1.1 Naša cesta v dejinách

Vrátim sa k vyššie položenej otázke: kto sme my, Menší bratia kapucíni? Jednoduchosti otázky nezodpovedá bezprostrednosť odpovede. Prečo? Jedným z dôvodov by mohla byť rozličnosť názorov ohľadom našich počiatkov: niektorí ukazujú na svätého Františka ako na nášho Zakladateľa, iní zdôrazňujú udalosti prvej polovice 16. storočia, ktoré bolo svedkom zrodu kapucínskej reformy. Myslím si, že je treba brať do úvahy obidve pozície. Osobne uprednostňujem vychádzať z historicko-cirkevnej situácie 16. storočia a potom sa vrátiť späť k charismatickej udalosti Františka z Assisi. Myslím si, že náš hermeneutický kľúč k interpretácii svätého Františka a jeho dedičstva je hlboko poznačený osobitou tradíciou, ktorá povstala v 16. storočí.

Dejiny františkánskej rodiny zaznamenali mnohé reformy a rozdelenia. My, kapucíni, sme prešli piatimi storočiami bez toho, žeby sme boli začlenení do iných zoskupení. Ak môžeme s trochou „svätej hrdosti“ tvrdiť, že máme silnú DNA, z druhej strany je pravdou, že v rokoch, ktoré nasledovali bezprostredne po II. vatikánskom koncile až podnes sme boli svedkami mnohých a rýchlych zmien v našom Ráde a niektoré z prvkov, ktoré charakterizovali jeho jedinečnosť sa hlboko zmenili, iné dokonca vymizli. Jedným zo znakov tejto evolúcie boli časté revízie našich Konštitúcií, konkrétne v rokoch 1968, 1982 a na poslednej Generálnej kapitule, slávanej v roku 2012.

1.2 Priorita bratského života

Najevidentnejšou pokoncilovou zmenou je prechod od silne penitenciálneho odtieňa našej formy života k takej, v ktorej vyniká priorita bratského života. Hodnota bratského života je už osvojeným faktom a formácia, ktorú bratia celého Rádu v tomto rozmere našej charizmy prijali bola a naďalej je významná a podstatná. Zároveň sme si však vedomí, že pokušenie a útek k individualizmu sa znepokojujúco šíria. Ak sme kedysi boli menej zatiahnutí do toho, čo sa dialo za múrmi kláštora, dnes nám nové nástroje komunikácie neústupne, presvedčivo a rafinovane predkladajú celý rád odkazov a štýlov života, ktoré nahrávajú čisto individualistickej mentalite a to spôsobuje ťažkosť orientovať sa a rozlišovať. V tejto situácii máme v bratstve výborný oporný bod: je ním obnova našich Konštitúcií začatá v roku 1968, v ktorých sú sila a krása bratského života ozrejmené ako prioritné prvky. Individualita každého jednotlivého brata je vzácnym darom, ktorý je treba rešpektovať a podporovať, ale „ja“ každého z „nás“ sa stáva ešte vzácnejším a plodnejším ak sa prejavuje vo vzťahoch s „my“ bratského života. Tam, kde je bratský život starostlivo prežívaný a pestovaný vytvárajú sa podmienky k tomu, aby jednotlivý brat mohol pokojne čeliť provokujúcim a ťažkým situáciám našej doby. Zmena roku 1968 je prozreteľnou a dnes je treba zostať jej vernými a usilovať sa o jej aktualizáciu v rýchlych premenách, ktoré sa týkajú celého sveta. Každý brat má právo tešiť sa daru

bratstva a zo svojej strany vnímať, že je volaný dať svoje energie, aby tento dar mohol rozvinúť všetku svoju prenikavú vitalitu.

Zmena, o ktorej som písal vyššie má svoje korene v reлектúre Františkánskych Prameňov, z ktorej veľmi významným spôsobom vyplýva ako si František z Assisi cenil dar každého jednotlivého brata a zámerne si zvolil opísať ním začaté hnutie ako „bratstvo“³. V mene tejto Františkovej originality môžeme s presvedčením tvrdiť, že bratský život, prežívaný intenzívne a verne je náročnejší ako samotná voľba chudoby. Vysvetlím: ak chudoba principiálne spočíva v zrieknutí sa čo najviac vecí a v redukovaní mojich a našich požiadaviek na to najnutnejšie, bratské prežívanie si vyžaduje neustálu dynamiku sebadarovania, ktorá nás angažuje viesť k opravdivosti kvalitu vzťahov, ktoré sprevádzajú našu každodennosť. Niekedy ide o to, aby sme vedeli odpúšťať a aby sme to vedeli stále znova, inokedy treba ustúpiť, aby som dal prednosť druhému a mohli tak rásť jeho dary a prinášať ovocie. Bratský život, zrodený Duchom Svätým rastie, ak kvalita našich vzťahov má chuť prijatia, odpustenia, milosrdenstva a lásky, ktorú nám Pán Ježiš predstavil ako blahoslavenstvo pre našu existenciu. Chudoba, ktorú toľkí naši bratia žili a žijú s radosťou nie je posunutá do druhej línie, ale vo svetle obnovy, ktorá dáva charizmám mladosť nadobúda črty solidarity, zdieľania dobier s poslednými zeme, zodpovednosti k stvoreniu. Bratstvo znamená tiež ochotu prekonať hranice miestneho bratstva, provincie alebo kustódie, v ktorej žijeme, aby sme podporili oblasti v ťažkostiach alebo nechali sa včleniť do interkultúrnych bratstiev kde sú potreby personálu urgentnejšie. S generálnou radou overujeme možnosť zriadiť interkultúrne bratstvá na miestach kde sekularizácia postupne vymazáva všetky znaky a diela vytvorené kresťanskou vierou.

1.3 Skúsenosť a znaky: rysy našej identity

1.3.1 Miesta

Menší bratia kapucíni sa zrodili z vôle skupiny menších bratov observantov, ktorí túžili viesť prísnejší a utiahnutejší život. Prví kapucíni si vybrali zvlášť izolované miesta a táto pôvodná črta po nasledujúce storočia charakterizovala umiestnenia našich kláštorov, ktoré vyrastali v istej vzdialenosti od mestských aglomerátov. Voľba miesta niesla svoj presný odkaz, ktorý, ak je správne aktualizovaný, vysiela hlbokú hodnotu: bratia chceli žiť utiahnutí, aby tak potvrdili prioritu vzťahu s Bohom v modlitbe a kontemplácii, ale zároveň nechceli byť natoľko vzdialení, aby nepočuli hlas a volanie toho, od toho, kto potreboval našu prítomnosť, kto túžil počúvať slovo evanjelia alebo od tých, ktorí kvôli svojim podmienkam potrebovali mať osov zo skutkov duchovného a telesného milosrdenstva. Pomyslime na našich bratov, ktorí dali svoje životy pomáhajúc a potešujúc postihnutých morom i tých, ktorí sú aj dnes v toľkých krajinách blízko posledným zeme.

³ Por. Pietro MARANESI, *Il Sogno di Francesco. Rilettura storico-tematica della Regola dei Frati Minori alla ricerca della sua attualità*. Assisi, 2011.

1.3.2 Podstatné

Ďalší významný prvok, ktorému sa venovala osobitná pozornosť bola veľkosť našich domov. Spoločné priestory, priestory jednotlivých bratov, predmety k dispozícii bratstvu boli charakterizované podstatnosťou a striednosťou. Všetko sa riadilo jasnou pedagogikou: podstatnosť, prísnosť a striednosť boli každodennou pripomienkou toho, že brat sa mal považovať za „pútnika a cudzinca“⁴. Aj potravinové rezervy mali byť postačujúce na pár dní, na znak toho, že dôvera v Prozreteľnosť nemala byť redukovaná na povzbudivé reči alebo pekné slová. V našich kostoloch sa nemohli používať mramor a zlatenie, ale len drevo a pálená tehla. Len nevyhnutné, nič navyše! Toto bol opravdivý a reálny obraz aký bratia kapucíni po stáročia predkladali a z mnohých svedectiev sa dozvedáme, že všetko to bolo prežívané s františkánskou radosťou. Prečo? Aká bola motivácia tohto všetkého? Bratia túžili skrze chudobu, prísnosť a dôveru v prozreteľnosť ohlasovať a svedčiť o primáte Boha, ktorý je dobrom a bohatstvom väčším ako je vlastná existencia. Toto svedectvo bolo nanajvýš eschatologické, život a konanie bratov hovorili vlasti a o naplnení, ktoré presahujú život a spočívajú v plnom spoločenstve s Bohom. Život, veci, dobrá, miesta patria k prechodu, k putovaniu, ktoré sa raz skončí.⁵

1.3.3 Prísna chudoba

Vždy keď prídem do San Giovanni Rotondo zapôsobí na mňa nápis v starom refektári kláštora, kde žil svätý Pio z Pietrelciny: „Si non est satis, memento paupertatis“ (Ak nie si nasýtený, pamätaj na chudobu!). V našich bratstvách sa mohlo stať (a stávalo sa!), že jedla nebolo hojne či rôznorodo; nápis tak pripomínal, že nebolo dovolené sťažovať sa lebo striedmy stôl so základnými potravinami bol v dokonalom súzvuku s evanjeliovou radou chudoby a tiež dovoľoval zdieľať situáciu toho, kto je naozaj chudobný a nevie ako nakrmiť svoj žalúdok. Zoči-voči rastúcej chudobe, ktorá zasahuje čoraz viac ľudí a migračnému privalu toľkých mužov a žien, hľadajúcich dôstojnejšiu existenciu, sme volaní zjednodušiť náš štýl života a nájsť formy zdieľania priestorov a domov, ktoré nepoužívame.⁶

Aj spôsob modlitby bol redukovaný na podstatné. Božské ofícium bolo slávené s jednoduchosťou a zriedkavo spievané, aby každý brat mohol venovať viac času mentálnej modlitbe, tomu tichému zotrvávaniu s Pánom v nejakom tmavom kúte kostola či kláštora. Liturgická obnova v rokoch po II. vatikánskom koncile priniesla nové a významné formy slávenia; avšak zároveň s trpkosťou konštatujem, že mnoho bratov opustilo prax mentálnej modlitby.

⁴ Potvrdená Regula, VI (FF 90)

⁵ Porov. k tomu príspevok Giovanniho POZZI, *L'identità cappuccina e i suoi simboli. Dal Cinquecento al Settecento*, in: *I Cappuccini in Emilia-Romagna. Storia di una presenza*. G. POZZI, P. PRODI (a cura), Bologna, 2002, 48-77.

⁶ Naše Konštitúcie v tomto ohľade v bode 62,2 hovoria: „Chudoba si vyžaduje striedmy a jednoduchý spôsob života. Preto sa usilujeme redukovať naše hmotné nároky na minimum, aby sme žili len z nutného, rozhodne zavrhuje všetku konzumnú mentalitu a prax.“

1.3.4 Tam, kde nikto nechce ísť

Svedectvo prísneho a chudobného života vzbudilo obdiv a bolo povzbudením. Bratia kapucíni boli vyhľadávaní biskupmi a ľuďmi každej vrstvy a čoskoro si zaslúžili titul „bratia ľudu“. Aj Tridentský koncil, slávený v rovnakom storočí ako bol náš zrod si všimol účinok našich prítomností. Hierarchické organizmy Cirkvi, kardináli a biskupi nám zverili službu ohlasovania, aby sa koncilový duch obnovy šírili ku všetkým pokrstným a aby bola odhalená nepravdivosť postojov protestantskej reformy. Aby sa mohlo kázať bolo treba byť pripravený a k tomu bolo treba mať prístup k celej sérii kazateľských manuálov, ktoré ukazovali spôsoby ohlasovania Evanjelia, ponúkajúc žiarivé príklady čerpané zo solídnej teológie cirkevných otcov. Toto bol dôvod, ktorý umožnil začleniť do našich Konštitúcií povolenie vyhradiť v našich kláštoroch miestnosť, kde boli uchovávané knihy potrebné ku kazateľskej službe. Z tohto môžeme vyvodit' ako ďaleko sme boli od odsúdenia na imobilizmus (strnulosť)!

Ešte významnejšou bola naša charakteristika „pútnikov a cudzincov“, ktorá nás uschopňovala žiť itineranciu. Zmena miesta a služby, ku ktorej sme boli volaní a ktoré vyplývali z poslušnosti boli „normálnou“ realitou. Podporovaní týmto vedomím písali naši bratia život a úžasné stránky evanjelizácie, plné hrdinstva a svätosti. Naši bratia začali a spolu s inými rádmi boli živými členmi *Propaganda Fide*. Svätý Jozef z Leonesy odchádza do Turecka, svätý Fidel zo Sigmaringenu káže v oblasti Álp. Koľko bratov, žijúcich v 17. storočí odišli do Konga, Angoly alebo smerom do Gruzínska! V nasledujúcom storočí sme dospeli až do Tibetu. Išlo sa v horlivosti toho, kto sa cíti povolaný k misii. Odchádzalo sa a mnohí zomierali už počas cesty na choroby, prepadnutí banditami, v dôsledku prenasledovania. Išlo sa tam, kde nikto nechcel ísť! Prosím Pána, aby táto horlivá túžba nikdy v našom Ráde nezapadla.⁷

1.3.5 Zástup svätých

Mnoho bratov, prichádzajúcich z observancie nasledovali reformu Kapucínov a pridružili sa k nim aj osoby každého sociálneho stavu a triedy: od pokorného brata Felixa z Cantalice až po šľachtica Ange de Joyeuse⁸, ktorý viedol francúzske vojsko. V uplynulých storočiach vidíme kapucínov uprostred chudobného ľudu i na kráľovských dvoroch. Naši spolubratia mali aj diplomatické misie (Vavrinec z Brindisi) alebo sprevádzali vojakov v rozhodujúcich bitkách ako napr. bitka pri Lepanto a pri Viedni (Marko z Aviano). Pýtam sa: prečo boli naši bratia zaangažovaní do toľkých rozličných situácií, či už z pohľadu sociálneho, politického i náboženského? Núka sa mi táto odpoveď: dôverovalo sa nám lebo sme nasledovali iné ciele. Myslím na našich bratov kazateľov, ktorí vychovávali a formovali Boží ľud. Rád spomínam formáciu k eucharistickej zbožnosti, podporovanú publikovaním modlitebných manuálov a kníh. Naša duchovná animácia bola vždy

⁷ Porov. Mauro JÖHRI, *Okružný list všetkým bratom Rádu o Misiách*, „Nel cuore dell'Ordine la missione“, Roma, 2009

⁸ Porov. heslo *Angelus de Joyeuse* v *Lexicon Capuccinum*, Roma, 1951, 73n.

intenzívna a veľa bolo publikácií, ktoré šírili a podnecovali meditačnú prax mentálnej modlitby.⁹ Táto citlivosť sa, vďaka Bohu, v lone nášho Rádu opakovane obnovovala. Obmedzím sa tu na pripomienku brata Ignacia Larrañagu, zakladateľa „Talleres de Oración y Vida“, ktorý nedávno zomrel.¹⁰

Takéto gestá charity, lásky, dobrosrdečnosti zasiali aj naši qveštári, ktorí okrem obstarania obživy pre bratov a pre chudobných robili s jednoduchosťou a prft'azlivou silou intenzívnu „animáciu povolání“. Koľko životov bolo darovaných v službe nakazených morom, v potešovaní chorých v nemocniciach, asistovaní mladých vojakov v rozličných konfliktoch! Koľko hodín strávených pri vysluhovaní sviatosti zmierenia, činnosti, ktorá nám zaslúžila povest' „dobrých a milosrdných bratov“! Duch Pána naozaj sprevádza naše dejiny vzbudzujúc spolubratov, v ktorých sa objavila žiarivá svätosť; taká, akú uctieваме verejne, no som si istý, že máme obrovský zástup spolubratov, ktorí darovali život za Pána i za bratov a ktorých mená sú menej známe, ale všetko to, čo žili je zapísané v Knihe Života a je nám všetkým vzácnym príkladom.

Okrem týchto znakov svätosti bol brat kapucín typický aj niektorými vonkajšími rysmi: nosil tuniku zhotovenú z drsnej látky, ku ktorej bola pripojená kapučňa, na nohách sandále a zvyčajne neoholenú bradu. Vyššie som pripomenul voľbu miest, jednoduchú výbavu kostolov, náš spôsob života. Boli to znaky, ktoré komunikovali isté dejiny, skúsenosť a rozprávali o túžbe nasledovať Pána Ježiša, sprevádzaní a podporovaní krásou charizmy Františka z Assisi. Kým sme dnes? Podľa čoho sa nás dá rozpoznať?

1.4 Pri zrode všetkého

1.4.1 V záujme o poznanie našich dejín

Dospejúc k tomuto bodu si viacerí bratia povedia: „Náš generálny minister je trochu nostalgický!“ Predložil som vám svoje myšlienkové pochody, ale dovoľte mi ukázať aj motivácie toho, čo píšem. Naša identita sa formovala v čase; stáročia našich dejín boli pretkávané ľuďmi, ktorí skrze svoj život a svoju oddanosť Kristovi a Cirkvi dali nášmu Rádu jeho tvár. Našu identitu môžeme nájsť opísanú v dokumentoch a v textoch každého druhu vytvorených v celom Ráde, ale ona sa ukazuje rozhodne evidentnejším spôsobom v ľudskej a duchovnej skúsenosti žitej našimi spolubratmi, ktorí nás predišli. Zdržal som sa pri niektorých vonkajších detailoch lebo tie odhaľovali spôsob bytia, ponímania života a to je významné v snahe o vykreslenie tváre našej identity. Máme silné a vzácne duchovné dedičstvo, ktoré nám bolo darované a ktoré čaká, aby bolo aj nami aktualizované a žité. Preto je dôležité poznať naše dejiny: kto sme, odkiaľ prichádzame. Prichádzajú mi na myseľ niektoré rodinné dynamizmy: vnuci chcú vedieť kto boli ich prarodičia alebo túžia lepšie poznať udalosti, ktoré viedli k stretnutiu dedka s babkou. Objavuje sa túžba

⁹ Ku krátkej prezentácii tohto aspektu našich dejín porov. Mariano D'ALATRI, *I Cappuccini. Storia di una famiglia francescana*, Roma, 1994, 73-76.

¹⁰ Pre bližšie informáciu pozri: www.tovpil.org

zrekonštruovať rodokmeň, navštíviť miesta, kde žili naši predkovia. Takéto poznanie posilňuje zmysel pre príslušnosť k vlastnej rodine a sme na to hrdí. Som ustarostený, keď stretávam bratov alebo mladých, ktorí sú pred doživotnou profesiou a ktorí majú veľmi povrchné poznanie našich dejín alebo vlastnej oblasti alebo ešte horšie, keď sa tvrdí, že tieto veci nie sú dôležité! Považujem za samozrejmé, že naše dejiny a naša tradícia majú byť zdrojom inšpirácie pre budúce rozhodnutia a orientácie.

1.4.2 Svätý František z Assisi

Naša reforma mala za svoj počiatočný vzťažný bod svätého Františka; bola to práve jeho skúsenosť a jeho charizma, ktoré inšpirovali prvé Konštitúcie Rádu. Boli napísané v krátkom čase lebo bratia mali jasno v tom, čo túžili žiť a na tých pár stránkach sa odzrkadľoval zámer „duchovnejšie“ zachovávať Regulu a Testament svätého Františka. Slovo „duchovnejšie“ sa tu môže spokojne nahradiť slovom „úplne“. Nám sa dnes zdá bezprostrednejšie a ľahšie odvádzať všetko od svätého Františka a zabúdať na naše dejiny a udalosti, ktoré tvorili našu tradíciu. Bolo by vážnou historickou chybou upadnúť do jednakosti (equalitarizmu), v ktorej sa všetko čomu sa nerozumie stáva podobným. Každá charizma sa stáva bohatstvom, ak je pochopená, žitá a dosvedčovaná; platí to aj vo veľkej františkánskej rodine, kde je jediný prameň, ale potoky tohto prameňa sformovali odlišné rieky a prúdy. Kapucíni na začiatku pochopili, že František žil prísny život, s mnohým odriekaním a chceli ho nasledovať. Videli v ňom svätého, ktorý ohlasovanie Evanjelia obmieňal s dlhými periódami samoty v modlitbe na opustených miestach a aj v tom ho chceli nasledovať. Spoznali v ňom bohatého človeka veľkej vnútornej slobody, schopného zotrvať s každým človekom, prejsť prahom obydlí bohatých, mocných i v každom ohľade zdieľať drámu malomocných; boli očarení Chudáčikom, ktorý šiel medzi neveriacich a chceli robiť to isté.

Najdrahší bratia, ako nás dnes interpelujú hodnoty, ktoré tvoria našu identitu? Čo chceme robiť zoči-voči silným ponukám vlastným našej identite?

- viesť jednoduchý život, ktorý sa obmedzuje na minimum potrebného a nie na maximum dovoleného.
- žiť život intenzívnej (dlhšej) modlitby, ktorá sa obmieňa s rôznymi formami nám zverenej služby.
- udržiavať si srdce otvorené každému človeku bez rozdielu vrstvy, rasy a národnosti.
- venovať ochotu ísť tam, kde nikto nechce ísť.

Toto všetko žité v bratskom spoločenstve, ktoré je „príchuťou“ dávajúcou hodnotu a krásu nášmu životu a činnosti.

Sme povolání prežívať našu sociálnu a ekleziálnu situáciu používajúc všetko to, čo ľudský um vyprodukoval a vyprodukuje, ale musíme tiež zachovávať a žiť každodennú konkrétnosť v duchu, ktorý poháňal našich otcov. Náš Rád sa zrodil v srdci Talianska

a počas mnohých storočí sa šíril hlavne v Európe. Na „starom kontinente“ sme svedkami silného úbytku povolaní, zatiaľ čo konštatujeme potešujúci rozvoj nášho Rádu v Ázii, Afrike a Latinskej Amerike. Naša charizma a naša identita vstupujú do dialógu s odlišnými kultúrami a spoločnosťami: krásnym a svätým podujatím je napomáhať tomu, aby bratia týchto mladých oblastí mohli mať prístup a poznať obsahy a hodnoty, ktoré inšpirovali náš život a vytvorili našu identitu, vychádzajúc z Evanjelia nášho Pána Ježiša Krista a jeho sluhu Františka. Toto odovzdávanie vlastných hodnôt nášho života mladým generáciám, ale aj nám všetkým, potrebuje prekonať dlhú cestu. Aby evanjelium a charizma dosiahli a prenikli do konkrétnosti života a kultúry je potrebný neustály dialóg spojený s radostným príkladom bratov, ktorí by novým generáciám ukázali, že je možné žiť to, čo sa počúva a študuje.

1.4.3 Objavujúc Kristovu tvár

My, kapucíni, sme skrze našu reformu rozvinuli osobitný spôsob prístupu k Františkovi; zároveň si musíme byť vedomí, že uplynulo takmer 500 rokov odkedy br. Matteo da Bascio a spoločníci začali dejiny, ktorých sme my všetci účastníkmi. Počas týchto storočí boli poznanie svätého Františka, jeho charizma i jeho poslanstvo, ktoré naďalej provokuje a fascinuje, predmetom užitočného prehĺbenia a my sa môžeme tešiť ozaj vynikajúcemu dedičstvu. Vytvorenie tohto vzácneho pokladu bolo dielom mnohých bádateľov, ktorí nám vďaka ich práci umožňujú mať presnejšie vnímanie serafínskeho Otca i jeho doby. Okrem historického poznania prameňov je nevyhnutné, aby každý brat mal existenčný vzťah k osobe svätého Františka a to nás následne vedie nevyhnutie ďalej. Kam ďalej? To „ďalej“ má meno a tvár: náš Pán Ježiš Kristus.¹¹ Od jaslíčiek po kríž, od narodenia po smrť, František prešiel cestou všetkých tajomstiev Ježišovho ľudského života.

Kapucín hľadá na Františka v celej jeho originalite a kráse, no František ťa vedie k stretnutiu s Ježišom z Nazareta. Nasledovanie Krista sa nedeje abstraktným spôsobom, ale vrúcnu túžbou žiť ako Kristus. Najopravdivejšia túžba, ktorú sme volaní udržať mladou a silnou je túžba „žiť podľa formy svätého Evanjelia“, prijímajúc pozvanie zanechať každú vec, zriekajúc sa seba, prijímajúc očistenie našich citov, aby On mohol byť na prvom mieste. A keď sa On stáva prvým všetko sa stáva opravdivejším a pravejším, i naša schopnosť milovať a byť s ľuďmi. V Ježišovi z Nazareta, Synovi Panny Márie, nám Otec zjavil svoju veľkú Lásku, nechal na nás zostúpiť svoje milosrdenstvo, zjavil nám svoju vôľu, že sa chce celý dať všetkým (list generálnej kapitule a všetkým bratom). František kontemploval tieto veci a rodila sa v ňom dojatá a užasnutá zbožnosť voči tajomstvu Vtelenia a Eucharistie.

¹¹ Raniero CANTALAMESSA, „Osserviamo la Regola che abbiamo promesso“ (FF Testament 127, in: Atti del Capitolo internazionale delle Stuoie. VIII. Centenario delle origini. 1209-2009), Roma 2009, 35-52.

2. PRÍSLUŠNOSŤ

2.1 S Ježišom Kristom, v Cirkvi

Pápež František zdôraznil, že existenciálna kategória bratstva bezprostredne odkazuje na kategóriu príslušnosti. Skôr ako bude pokračovať v mojej reflexii o znakoch, ktoré odlišujú príslušnosť jednotlivého brata k Rádu chcel by som pripomenúť „matku“ každej príslušnosti: patríme Kristovi a jeho Cirkvi. Milosť nášho krstu nám dáva patriť k Božiemu ľudu, s ktorým zdieľame radosť a vďačnosť za spásu, ktorú nám verná Božia láska ponúkla skrze Pána Ježiša. Náš život, odohrávanie sa našich osobných a spoločných udalostí sa deje v Cirkvi. Tak svätý František ako aj prví kapucíni chceli podriadiť charizmu a následnú formu života autorite Cirkvi. Siedma PRR účinne syntetizuje kvalitu našej príslušnosti k Cirkvi a vyzýva nás k tomuto: „aby sme sa uchovali v úprimnej ochote slúžiť miestnej a univerzálnej Cirkvi, konajúc v súlade s pastiermi. Uprednostňujme tie snahy, ktoré sú vo väčšom súlade s našim povolaním menších a prijímajme hraničné pastoračné záväzky, služby v Cirkvi menej vyhľadávané a tie na periférii alebo tam, kde môžeme lepšie vyjadriť súcit a blízkosť: či už sú to farnosti na perifériách, kaplánska služba v nemocniciach, služba chorým a na okraj odsunutému svetu starých a nových foriem chudoby.“¹² Pontifikát pápeža Františka, jeho naliehanie na ohlasovanie spásy v perifériách sveta nám potvrdzuje a ponúka príležitosť na obrátenie ohľadom našej služby v Cirkvi.

2.2 Silný vnútorný život

Naša príslušnosť potrebuje byť prežívaná v každodennej konkrétnosti, ináč riskuje, že sa stane ideológiou a formalitou. Brat kapucín, ktorý patrí do nejakého bratstva, a teda do Rádu, sa modlí, stravuje, pracuje, zdieľa svoj život so spolubratmi; s nimi prežíva momenty veselosti, radosti a prijíma momenty ťažkosti a konfliktu, ktoré nás nevyhnutne navštívia. Ako sa dieťa v prvých rokoch svojho života učí sérii noriem správania od otca a matky, zvnútorňuje ich a osvojuje si ich, tak aj ten, kto je prijatý do nášho života mal by byť vedený k láske a k zvnútorneniu podstatných hodnôt našej charizmy. Chcel by som na tomto mieste spomenúť jednu črtu benediktínskej spirituality, kde sa hovorí, že ak sa nejaký mních nachádza niekde na poli, ďaleko od kláštora a počuje zvon, ktorý zvoláva k spoločnej modlitbe, na ktorej nemôže mať účasť kvôli vzdialenosti od kláštora, taký mních preruší svoju prácu a duchovne sa zjednotí s modlitbou svojej komunity. Cit pre príslušnosť sa odhaľuje predovšetkým vtedy, keď ma nikto nevidí a keď som volaný robiť rozhodnutia, ktoré sú v súlade s tým, čo som verejne sľúbil prostredníctvom evanjeliových rád. Posväcujem svoj deň modlitbou alebo sa „samo-dišpenzujem“ lebo z rozličných dôvodov nie som so spolubratmi? Alebo, ešte horšie, teoretizujem o tom, že modlitba je osobná záležitosť, v ktorej sa nikomu nezodpovedám? Tento typ postoja, okrem toho, že je nesprávny z bratského hľadiska, z dlhodobého hľadiska vytvára individualistickú

¹² VII PRR, 38.

a oportunistickú mentalitu. Zmysel pre príslušnosť, pestovaný a živený vzťahom s Bohom a spolubratmi, nám pomáha prežívať krásu existencie darovanej Bohu a ľudstvu a podopiera nás v okamihu skúšky.

2.3 Znaký príslušnosti

Existujú niektoré signály, ktoré nám môžu naznačiť, či sa zmysel pre príslušnosť zakorenil v našom živote. Uvádzam ich následne, zdôrazňujúc „nepriateľov“ tohto procesu zakorenenia. Nech sa nikto necíti súdený, naopak, ak by bolo treba nech nad tým čestne a pravdivo uvažuje, aby sa mohol vydať na cestu spásneho obrátenia.

2.3.1 Vzťah k peniazom

Okrem účasti na spoločných činnostiach je jedným zo znakov našej príslušnosti vzťah k peniazom. Pripomínam, čo je napísané v našich Konštitúciách: „Z dôvodu našej rehoľnej profesie sme povinní odovzdať bratstvu všetky dobrá, platy, dôchodky, podpory, poistenia, ktorých sa nám akýmkoľvek spôsobom dostáva.“¹³ Obraciam sa teraz na brata, ktorý je vlastníkom bankových kont alebo spravuje peniaze bez vedomia svojho ministra a gvardiána, k tomu, kto bratstvu neodovzdáva dary alebo odmeny vyplývajúce zo služby či práce lebo je sklúčený starosťou o to „ako bude zajtra“, keď budem starý, chorý, atď. Píšem aj bratovi, ktorý používa peniaze tak, aby zvýšil svoju životnú úroveň, aby si dovoľil privilégia, ktoré nemajú nič spoločné s minoritou – chudobou. Týmto bratom hovorím: obráťte sa a znovuobjavte dôveru v Prozreteľnosť, žite to, čo ste si slobodne zvolili a sľúbili; dôverujte svojmu bratstvu! Ponúkam vám slová, ktoré pápež František adresoval rehoľníkom 16. augusta 2014 počas svojej apoštolskej cesty v Južnej Kórei: „Pokrytectvo tých zasvätených mužov a žien, ktorí sľubujú sľub chudoby a aj tak žijú ako bohatí zraňuje duše veriacich a poškodzuje Cirkev. Myslite aj na to ako nebezpečné je pokušenie osvojenia si čisto funkcionálnej a svetskej mentality, ktorá vedie k vkladaniu našej nádeje len do ľudských zdrojov a ničí svedectvo chudoby, ktorú náš Pán Ježiš Kristus žil a nás učil.“ Pokojný a zodpovedný vzťah k peniazom sa prejavuje aj v pozornej a konštruktívnej účasti na miestnych kapitulách, kde sa vypracúva ročné preventívum alebo sa oboznamuje s vyúčtovaním.¹⁴

2.3.2 „Mám sa tu dobre, prečo by som mal byť preložený?“

Ďalšiu výzvu adresujem bratovi, ktorý zanovito odmieta každý spôsob presunu: takýto postoj nie je len nedostatkom vzhľadom na poslušnosť, ale prezrádza aj neprítomnosť spolupráce a ochoty voči programom a cieľom, ktoré chce bratstvo dosiahnuť. Dajme príklad: povedzme, že provinciálna kapitula rozhodne zriadiť nové bratstvo alebo aktivitu, ktorá viac zodpovedá hodnotám našej charizmy alebo potrebám miestnej Cirkvi a brat,

¹³ Konšt. 64,2

¹⁴ Aktuálnym zostáva to, čo vyjadřila VI PRR, *Žiť chudobu v bratstve*, v bode 31: „Miestne kapituly sú privilegovaným momentom k príprave preventív bratstva a k overeniu spôsobu používania peňazí. Lebo aj naša ekonomika má byť výrazom bratstva a na miestnej kapitule nachádza vhodné miesto konfrontácie s inými hodnotami, ako sú evanjeliovosť, minorita, atď.“

ktorý je považovaný za kvalifikovaného a vhodného pre túto novú prítomnosť odmieta ísť lebo sa považuje za nepostrádateľného a nenahraditeľného alebo preto, že tvrdí: „Mám sa dobre kde som.“ Záver si vyvodíte sami. Pýtam sa seba i vás: „čo pre nás znamená mať sa dobre?“

2.3.3 Paralelné chodníky a dvojité príslušnosť

Toto je delikátny a rozporuplný argument, avšak hovorme o ňom bez vyhocovania tónov ako sa to často stáva. Čerpám z vlastnej skúsenosti: prichádzajú mi na myseľ situácie, rozprávania, zdieľania zozbierané počas ôsmich rokov služby Rádu v úrade generálneho ministra. Stretol som bratov, ktorí sa z titulu služby alebo prijatých ponúk dostali do kontaktu so spiritualitou alebo skúsenosťou iných ekleziálnych prostredí, zvlášť mám na mysli asociácie, hnutia a skupiny modlitieb. V niektorých z týchto kontaktov sa realizovala prospešná dynamika známa ako „dialóg medzi charizmami“, ktorá plodí bohatstvo a vzájomnú podporu príslušným povolaniam. Títo bratia žijú svoju prítomnosť v slobode, svedčiac o našej charizme. V iných však prepukla dynamika identifikácie s prostredím, s ktorým sa prišlo do kontaktu do takej miery, že sa objavila požiadavka, že bratstvo by malo prijať všetko to, čo pochádza od spoznaného hnutia alebo skupiny. Psychologicky a emotívne žijú takíto bratia oddelení od dynamík miestneho a provinčného bratstva; všetko je pohltené ekleziálnym prostredím, o ktorom hovoria, že ho „sprevádzajú“ a v rámci ktorého rozvinuli silný zmysel príslušnosti. Dialóg medzi charizmami plodí bohatstvo, prijatie a nezriedka je vidieť, ako takáto synergia vytvorila cesty viery, charitatívne diela a diela v prospech ľudského rozvoja. Dvojaká príslušnosť vytvára konflikt, napätie a spôsobuje stratu vnímania originality vlastného povolania. Tomu, kto sa chce stať kapucínom a pochádza z nejakého hnutia neukladám, aby sa zriekol svojej minulosti (ako by som mohol žiadať od nejakého človeka, aby sa zriekol toho, čo mu pomohlo stretnúť Pána?), avšak žiadam, aby sa stotožnil s krásnou a svätou ponukou, ktorá sa zrodila z charizmy Františka z Assisi a z tradície nášho Rádu, prijímúc všetky spôsoby a dynamiky, ktoré umožňujú konkrétnu a reálnu príslušnosť k bratstvu. Pri všetkých tých rôznych otázkach, ktoré sa krútia okolo témy dvojakej príslušnosti neskrývam, že si občas kladiem otázku, ktorú tu s vami zdieľam: „prečo naši bratia idú hľadať inde niečo, čo im pomôže dať zmysel ich životu?“

Existujú aj iné situácie, vytvárajúce rozpoltenie a rozdelenie v jednotlivcej osobe a vo vzťahoch s bratmi. Myslím na citové vzťahy prežívané v skrytosti a v ktorých niet vôle prosieť o akúkoľvek pomoc a ktoré nevyhnutne vedú myseľ i srdce mimo bratstvo. Môže sa stať i to, že nejaký brat sa identifikuje so svojou službou alebo úlohou, redukuje na minimum svoju prítomnosť a svoje nasadenie v bratstve. V týchto prípadoch sa pokorné hľadanie pomoci, ktorá by nás podoprela v blahodarnom procese overenia našej príslušnosti môže stať príležitosťou vnútornej obnovy, ktorá by umožnila žiť vlastné povolanie s obnovenou uvedomelosťou. Bratia, ak „kríza“ navštívi náš život nikdy neváhajme prosieť o pomoc!

2.4 Slávit'

Potrebujeme si pripomínať povolanie k bratskému životu, ktorý charakterizuje náš život: to nám pomáha posilniť náš zmysel pre príslušnosť. Provinciálni ministri, kustódi a gvardiáni majú úlohu informovať a zdieľať usmernenia a návrhy, ktoré sa rodia v Ráde, rozhodnutia urobené provinciálnou kapitulou i to, ako sa dospelo k ich formulovaniu. Zmysel pre príslušnosť sa pestuje okamihmi slávenia výročí dôležitých v živote spoločenstiev i jednotlivcov. Zvyčajne sa v provinciách a v bratstvách veľa kritizuje, objaví sa trocha blahodarnej sebakritiky, veľa sa obviňuje a sťažuje. Skúsme dobrorečiť Pánovi s vďakou za to dobré a krásne, čo v nás a medzi nami uskutočnil; bolo by naozaj smutné a znepokojujúce ak by sme to už nevideli! Nečakajme na to, kým niekto zomrie, aby sme hovorili o dobre, ktoré urobil, ale buďme vďační Pánovi za to, že ten „svätý muž“ patrí do môjho Rádu: je to jeden z nás!

2.4.1 Vovádzať do nášho života

Iniciácia (vovedenie) do nášho života obnáša sériu etáp, ktoré majú byť prežívané postupne a formátori s bratstvom sú volaní rozlíšiť a overiť vhodnosť kandidáta. Voviesť mladých do formácie k nášmu životu obnáša aj formáciu k tej hlbokšej a skrytej dimenzii, ktorú nazývame „vnútro“ (interiorità) a o ktorej som čosi naznačil v bode 2.2 tejto sekcie. Mladí i starší, ktorí chcú objasniť rehoľný život v našej forme života musia zakúsiť paschálnu dynamiku smrti a vzkriesenia, pripodobňujúc sa k ceste Pána Ježiša a vnímajúc všetku krásu existencie darovanej z lásky. Skrze pripodobnenie sa Ježišovi Kristovi, meditujúc jeho život, smrť i zmŕtvychvstanie sme postupne vovádzaní do tajomstva spásy. Drahí bratia, táto cesta nie je vyhradená len pre mladých v počiatkovej formácii, ale predstavuje existenčný model, ktorým sa musíme neustále inšpirovať. Kontemplovanie veľkonočného tajomstva, ktoré prichádza prebývať v našej existencii uchováva srdce mladým a túžiacim po dobre, robí nás schopnými odvahy, smelými a bráni nám upadnúť do logiky kompromisu, kompenzácie a malomyselnosti. Je potrebné, aby sme milovali a chránili intenzívny sviatostný život, v ktorom eucharistia a zmierenie nachádzajú čestné miesto v programe života jednotlivca a bratstva. Čítajte znova, čo pápež František povedal kórejským rehoľníkom: „Iba ak je naše svedectvo radostné budem môcť pritiahnúť mužov a ženy ku Kristovi; a táto radosť je darom, ktorý sa posilňuje životom modlitby, meditácie Božieho slova, slávením sviatostí a spoločným životom. Ak toto chýba objavia sa slabosti a ťažkosti, ktoré zatemnia radosť spoznanú tak intímne na začiatku našej cesty.“

Je treba, aby boli naši formandi povzbudzovaní zanechať starého človeka so všetkými jeho zvykmi a žiť novú príslušnosť ku Kristovi, ktorá sa realizuje v zasvätenom živote. Odlúčenie od vlastnej rodiny, od zvykov a miest, z ktorých pochádzame chcú byť znakom tejto novej príslušnosti. Predĺžené časy modlitby a ticha, vonkajšie kontakty obmedzené na nevyhnutné sú prvkami, ktoré tým, čo objímajú náš život pomôžu zakoreniť sa

v priateľstve s Pánom, ktorý dáva stonásobne tým, čo ho milujú ako Prvého zo všetkého. V tomto formačnom diele sú príklad formátorov a bratstva nevyhnutné.

2.5 V očakávaní jeho príchodu

Naša príslušnosť ku Kristovi, k Cirkvi a k Rádu nám pripomína eschatologickú dimenziu rehoľného života. Striedmy život, esenciálny a radostne jednoduchý, nás uschopňuje v dôvere a radosti očakávať plnosť, ktorá nepatrí tomuto svetu, ale tomu završeniu, ktoré Boh pripravil svojim deťom pre čas, keď sa už budeme tešiť plnému spoločenstvu s Ním. Ako pravdivá a hlboká je dimenzia očakávania, ktorá robí opravdivejšími a esenciálnejšími naše dni! Živme túžbu vidieť tvár Pána predĺženými časmi vigílie a modlitby. Bratský život, aj so všetkými jeho ťažkosťami a ťažkopádnosťou je naozaj svedectvom spoločenstva bez konca v tom Svete, ktorý príde.

3. ZÁVER

Drahí bratia, ďakujem vám, že ste čítali tento môj list. Na jeho začiatku som použil slovo „konverzovať“ a teraz, keď som dospel na koniec si uvedomujem, že som nebol ani nevyčerpal tému ani nebol systematický. Chcel som vám komunikovať to, čo považujem za esenciálne (podstatné) ohľadom našej identity/príslušnosti. V tomto esenciálnom, dúfam, každý z vás bude môcť nájsť priestor pre konfrontáciu vlastného života s krásou a aktuálnosťou celistvosti našej charizmy. Myslím na rovnaké dynamiky, ktoré sprevádzajú stretnutie s Evanjelium: nie je treba poznať ho hneď celé; čítajúci je oslovený jednou staťou, jedným slovom a chce ho začať prehľbovať a žiť; a je to práve vychádzajúci z tohto začiatku, čo mu následne umožní vstúpiť do celistvosti Dobrej zvesti. Preto sa odvažujem naliehať na bratskom živote: som si vedomý toho, že skôr alebo neskôr, podporované Božou milosťou, bratstvo bude môcť byť znakom opravdivejších ľudských vzťahov, dýchajúcich čistým a oživujúcim vánkom Evanjelia. Brat, ktorý žije svoju príslušnosť k Rádu s radosťou a v bratskom živote spoznáva svoju identitu stáva sa prítiažlivým a schopným veľkej duchovnej plodnosti.

3.1 Konfrontácia a dialóg

Žiadam, aby bratia s týmto listom pracovali a prezidentom konferencií, provinciálnym ministrom, kustódom a gvardiánom zverujem zodpovednosť za jeho rozšírenie. Bratia, stretnite sa spoločne, rozprávajte, vedzte dialóg, diskutujte o podnetoch, ktoré som vám v tomto liste ponúkol. Veľmi rád prijmem list alebo mail brata, ktorý by mi chcel komunikovať svoje reflexie, postrehy či kritiku.

Konfrontácia a dialóg o našej identite a príslušnosti budú môcť byť dobrou témou pre trvalú formáciu a tak vám ponúkam niekoľko otázok, ktoré budú môcť viesť vaše stretnutia:

- 1) Aké sú konštitutívne prvky naše františkánsko-kapucínskej identity, ktoré považuješ za prioritné v aktuálnej situácii nášho Rádu a v tvojom socio-kultúrnom kontexte? Čo ti to môže povedať?
- 2) Pokiaľ ide o zmysel pre príslušnosť, aké sú ťažkosti, ktoré vnímaš ako najviac prítomné v prostredí, v ktorom žiješ: pripútanie k rodine pôvodu? Aktivizmus služby? Nedostatok transparentnosti v používaní peňazí? Iné?
- 3) V tvojom bratstve, oblasti, konferencii, ktoré priority považuješ za nevyhnutné, aby sa posilnila naša identita Menších bratov kapucínov a zmysel pre príslušnosť k Rádu?

Ako záverečný pozdrav vám ponúkam slová, ktoré pápež František adresoval generálnym predstaveným 29. novembra 2013. Nechajme sa osloviť, nemajme strach obrátiť naše postoje, našu mentalitu, naše city k Tomu, ktorý tým, že nás urobil účastnými na charizme svätého Františka, pripravil nám cestu svätosti, ktorá, ak sa po nej kráča, naplno realizuje našu existenciu.

„Zbudte svet! Budte svedkami iného spôsobu konania, žitia! V tomto svete je možné žiť ináč. Hovoríme o eschatologickom pohľade, o hodnotách Kráľovstva, vtelených tu, na tejto zemi. Ide o zanechanie všetkého, aby sme nasledovali Pána. Musíte naozaj byť svedkami iného spôsobu konania. Avšak v živote je ťažké, aby všetko bolo jasné, presné, zreteľne vykreslené. Život je komplexný, tvorený milosťou i hriechom. Všetci sa mýlime a musíme uznať svoju slabosť. Rehoľník, ktorý priznáva, že je slabý a hriešnik neprotirečí svedectvu, ktoré je poverený vydávať, naopak, posilňuje ho, a toto robí všetkým dobre. to, čo očakávam je teda svedectvo. Túžim, aby rehoľníci prinášali špeciálne svedectvo.“¹⁵

Bratsky v Pánovi.

br. Mauro Jöhri
generálny minister OFM^{Cap}

Rím, 4. október 2014

Slávnosť svätého Františka z Assisi

¹⁵ Antonio SPADARO, S.I., „Svegliate il mondo!“ *Colloquio di Papa Francesco con i Superiori Generali*, in: *Civiltà Cattolica*, 2014, I 3-17/3925 (4. január 2014)